

บทที่ 5

การประเมินและเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์กับแผนพัฒนาการเกษตร

เนื้อหาในบทนี้จะเป็นการนำผลการวิเคราะห์ที่ได้มาใช้เป็นส่วนหนึ่งของการประเมินการวางแผนด้านการเกษตร โดย

(1) พิจารณาความสอดคล้องของอัตราการขยายตัวของสาขาการผลิตการเกษตรที่ได้จากการวิเคราะห์ตามโครงสร้างปัจจัยการผลิต-ผลผลิตกับอัตราการขยายตัวที่ได้กำหนดไว้เป็นเป้าหมายของแผนพัฒนาการเกษตรในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8

(2) ประเมินการเลือกกลยุทธ์การพัฒนาการเกษตรที่ก่อให้เกิดผลเชื่อมโยง (linkage effects) มากที่สุด

(3) วิเคราะห์ผลกระทบต่อเมืองของสาขาการผลิตที่ได้รับผลกระทบในทางบวก จากการเปิดเสรีทางการค้าภายใต้ GATT / WTO อันได้แก่ ข้าวสาร น้ำตาล และผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง โดยนำผลการวิเคราะห์จากการพยากรณ์มูลค่าผลผลิตในช่วงปี 2540-2544 ที่ได้มีการประมาณการอุปสงค์การส่งออกมาใช้ในการวิเคราะห์

5.1 เป้าหมายการพัฒนาการเกษตร

ความเป็นจริงในอดีตที่ผ่านมา การพัฒนาการเกษตรได้มุ่งเน้นการผลิต ขณะเดียวกันทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเริ่มเสื่อมโทรมลงแสดงให้เห็นถึงเป้าหมายทางเศรษฐกิจมหภาคที่มีความขัดแย้งกัน แต่อย่างไรก็ดี ถ้าหากมีการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาและแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนในการสร้างความสอดคล้องกันระหว่างการพัฒนาผลผลิตการเกษตรให้เป็นแบบยั่งยืน โดยไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป้าหมายทั้งสองก็อาจบรรลุวัตถุประสงค์ได้ แผนพัฒนาการเกษตรในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 ได้กำหนดการพัฒนาในด้านการพัฒนาเกษตรกร ภาคการเกษตร และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยตั้งเป็นเป้าหมายไว้ว่าหากสามารถพัฒนาทั้ง 3 ด้านดังกล่าวพร้อมกัน จึงจะเรียกได้ว่าประสบความสำเร็จในการพัฒนาการเกษตร ความเป็นจริงในอดีตที่ผ่านมา การพัฒนาการเกษตรได้มุ่งเน้นการผลิต ขณะเดียวกันทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมก็เริ่มเสื่อมโทรมลง แสดงให้เห็นถึงเป้าหมายทางเศรษฐกิจมหภาคที่มีความขัดแย้งกัน แต่อย่างไรก็ดี ถ้าหากมีการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาและแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน

ในการสร้างความสอดคล้องกันระหว่างการพัฒนาผลผลิตการเกษตรให้เป็นแบบยั่งยืน โดยไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป้าหมายทั้งสองก็อาจบรรลุวัตถุประสงค์ได้

ในการศึกษาค้างนี้มีการวิเคราะห์เป้าหมายการพัฒนาการเกษตรในด้านผลผลิต มูลค่าเพิ่มของผลผลิต และการจ้างงานในภาคเกษตร สำหรับเป้าหมายของอัตราการขยายตัวของภาคเกษตรในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 ได้กำหนดไว้ร้อยละ 2.9 ต่อปี แม้ว่าจะเป็นอัตราที่ไม่สูงนักเมื่อเทียบกับในอดีต การวิเคราะห์ที่ผ่านมาสามารถอธิบายได้เป็นอย่างดีถึงแนวโน้มของการขยายตัวของผลผลิตสาขาการผลิตเกษตรส่วนใหญ่ในอัตราที่ลดลงอย่างเห็นได้ชัด ผลการวิเคราะห์ส่วนหนึ่งซึ่งสามารถจะนำมาเปรียบเทียบกับเป้าหมายในการขยายตัวของสาขาการผลิตการเกษตรบางสาขาการผลิตที่สำคัญในการศึกษาค้างนี้ได้แก่ ข้าวเปลือก มันสำปะหลัง อ้อย และยางพารา ซึ่งได้จากการกระตุ้นอุปสงค์ขั้นสุดท้ายของสาขาการผลิตข้าวสาร ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง น้ำตาล และยางแผ่นดิบรมควัน โดยมีผลการวิเคราะห์ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5.1 การเปรียบเทียบอัตราการขยายตัวของสาขาการผลิตการเกษตรจากโครงสร้างตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิตกับเป้าหมายอัตราการขยายตัวที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาการเกษตรในช่วงที่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 (วัดโดยมูลค่าเพิ่ม ราคาคงที่)

(หน่วย : ร้อยละ)

สาขาการผลิต \ ปี	ผลการพยากรณ์						เป้าหมาย แผนฯ 8
	2540	2541	2542	2543	2544	เฉลี่ย	
ข้าวเปลือก	2.22	2.50	2.98	3.15	3.43	2.86	1.42
มันสำปะหลัง	5.10	4.52	4.99	5.16	5.42	5.04	4.38
อ้อย	3.02	3.31	3.79	3.98	4.25	3.67	3.45
ยางพารา	5.33	5.17	5.65	5.81	6.07	5.61	2.44
ประมงทะเล	2.64	2.70	2.76	2.82	2.88	2.76	4.00
ประมงน้ำจืด	3.70	3.76	3.81	3.87	3.92	3.81	4.00
ผัก	6.56	6.91	7.45	7.68	8.00	7.02	ไม่กำหนด
ผลไม้	6.28	6.64	7.15	7.39	7.72	7.04	ไม่กำหนด

ที่มา : จากผลการวิเคราะห์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาการเกษตรในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8

หมายเหตุ : 1. ในแผนพัฒนาการเกษตรกำหนดอัตราการขยายตัวของสาขาประมงเท่ากับร้อยละ 4.00

2. สำหรับสาขาการผลิตผัก ผลไม้ไม่ได้กำหนดเป้าหมายการขยายตัวไว้

จากผลการวิเคราะห์อัตราการขยายตัวของสาขาการผลิตการเกษตรที่สำคัญซึ่งวัดโดยมูลค่าเพิ่มนั้น ดังแสดงในตารางที่ 5.1 พบว่า สาขาการผลิตข้าวเปลือก มันสำปะหลัง ยางพารา มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยเท่ากับ 2.86 5.04 และ 5.61 ตามลำดับ ซึ่งเป็นอัตราที่สูงกว่าเป้า

หมายที่กำหนดไว้ ทั้งนี้แสดงว่าหากอุปสงค์ขั้นสุดท้ายเปลี่ยนแปลงไปตามที่ได้ประมาณการไว้ นั้นสาขาการผลิตข้าวสาร ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง และยางแผ่นดิบรมควัน จะไปกระตุ้นการขยายตัวของสาขาการผลิตข้าวเปลือก มันสำปะหลัง และยางพารา ให้มีอัตราการขยายตัวที่สูงกว่าเป้าหมายได้ สำหรับสาขาการผลิตอ้อย มีอัตราการขยายตัวที่สอดคล้องกับเป้าหมายแต่สำหรับสาขาประมงทะเลและประมงน้ำจืด มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 2.76 และร้อยละ 3.81 ตามลำดับ ซึ่งเป็นอัตราการขยายตัวที่ต่ำกว่าเป้าหมาย สาเหตุอาจพอสรุปได้ดังนี้คือ

1. สาขาการผลิตประมงทะเลและประมงน้ำจืด มีอัตราการขยายตัวของมูลค่าผลผลิตวัดโดยมูลค่าเพิ่ม ในราคาคงที่ เท่ากับร้อยละ 2.76 และ 3.81 ต่อปี (ดูตารางที่ 34 และ 35 ในภาคผนวก ค) ซึ่งการขยายตัวดังกล่าวส่วนหนึ่งเกิดจากการกระตุ้นอุปสงค์การส่งออกของสาขาการผลิตอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป (ซึ่งในนิยามของตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิตได้หมายรวมถึงอาหารทะเลแช่แข็งด้วย) เท่ากับร้อยละ 3 อาจเป็นการประมาณการส่งออกที่ต่ำไป

2. ราคาเฉลี่ยของสาขาการผลิตประมงทะเลและประมงน้ำจืดที่กำหนดให้อัตราสูงขึ้น เท่ากับร้อยละ 2 ซึ่งต่ำกว่าค่า CPI ดังนั้น หากถ้าน้ำมันราคาสินค้าประมงสูงขึ้นมากในช่วงปี 2540-2544 ก็จะมีผลทำให้อัตราการขยายตัวของสาขาประมงวัดโดยมูลค่าเพิ่ม ในราคาคงที่ ลดลงได้

3. แผนพัฒนาการเกษตรในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 รัฐบาลได้เน้นการขยายตัวของสาขาประมงร้อยละ 4.00 ต่อปี ซึ่งสูงกว่าอัตราการขยายตัวของสาขาการผลิตประมงตามโครงสร้างของตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต ถ้าพิจารณาจากสินค้าอาหารทะเลกระป๋องและกึ่งสดแช่เย็นแช่แข็งซึ่งจัดเป็นสินค้าหลักที่อยู่ในสาขาการผลิตอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป ตามการแบ่งของตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิตนั้น อัตราการขยายตัวในช่วง 2 ปีที่ผ่านมาคือปี 2538 และ 2539 ลดลง กล่าวคือ อัตราการขยายตัวการส่งออกของอาหารทะเลกระป๋องในปี 2538 เท่ากับร้อยละ 4.1 ในปี 2539 เท่ากับร้อยละ -1.8 ส่วนกึ่งสดแช่เย็นแช่แข็งมีอัตราการขยายตัวของการส่งออกในปี 2538 เท่ากับร้อยละ 2.3 และ ในปี 2539 เท่ากับร้อยละ -22.3¹ ทั้งนี้เนื่องมาจาก การเพาะเลี้ยงกุ้งกุลาดำในแถบชายฝั่งภาคตะวันออกประสบปัญหาโรคระบาดทำให้ผลผลิตลดลง² ด้วยสาเหตุนี้อาจทำให้การขยายตัวของสาขาประมงใน

¹ สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ "แนวโน้มการส่งออก ปี 2540," 2540. (เอกสารไม่ตีพิมพ์เผยแพร่)

² ธนาคารแห่งประเทศไทย, หน่วยการเกษตร, "ภาวะสินค้าเกษตรที่สำคัญในรอบปี 2538."

ช่วงปี 2540-2544 จึงต่ำกว่าเป้าหมาย ทั้งนี้เมื่อพิจารณาจากผลของการขยายตัวในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 เท่าที่ผ่านมา สาขาการผลิตประมงมีอัตราการขยายตัวที่ต่ำกว่าเป้าหมาย กล่าวคือ อัตราการขยายตัวเท่ากับร้อยละ 1.37 ต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ร้อยละ 4.70 สาเหตุเนื่องมาจากการเกิดโรคระบาดในกุ้งเลี้ยงและการมีอุปสรรคปัญหาในการที่ประมงร่วมกับต่างประเทศ อีกทั้งมีความเสื่อมโทรมของทรัพยากรสัตว์น้ำในเขตน่านน้ำไทย³ ดังนั้นหากจะบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 รัฐบาลต้องดำเนินการตามนโยบายด้านการประมงที่กำหนดไว้ในหลาย ๆ ด้าน ได้แก่ นโยบายการเพิ่มประสิทธิภาพการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำโดยเฉพาะกุ้งกุลาดำ นโยบายการสนับสนุนการทำประมงร่วมกับต่างประเทศและขยายทำการประมงสู่ทะเลหลวง นโยบายการวิจัยและพัฒนาอาหารสัตว์น้ำและการจัดระบบฟาร์มโดยไม่กระทบสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

นอกจากนี้จากผลการวิเคราะห์สาขาการผลิตผักและผลไม้มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยในช่วงปี 2540-2544 เท่ากับร้อยละ 7.32 และ 7.04 ซึ่งนับว่าเป็นอัตราการขยายตัวที่สูงมาก โดยเป็นผลจากการขยายตัวของการส่งออกของสาขาการผลิตผักผลไม้กระป๋องและแปรรูป และการขยายตัวของการอุปโภคบริโภคของภาคเอกชนเป็นสำคัญ โดยกำหนดไว้ร้อยละ 3.00 และ 13.41 (คูตารางที่ 31 และ 32 ในภาคผนวก ก)

นอกจากเป้าหมายอัตราการขยายตัวของสาขาการผลิตโดยวัดจากมูลค่าเพิ่มแล้ว หากพิจารณาด้านการจ้างงานในช่วงปี 2518-2533 โดยอาศัยค่าตัวทวีคูณในแต่ละส่วนของอุปสงค์ขั้นสุดท้ายที่มีต่อการจ้างงาน ทั้งนี้ แผนพัฒนาการเกษตรไม่ได้กำหนดเป้าหมายรายได้ต่อคนในภาคเกษตร แต่เป็นการวิเคราะห์ว่าสาขาการผลิตใดมีแนวโน้มที่มีผลกระทบต่อการจ้างงานสูง (คูตารางที่ 5.2 และ 5.3)

³ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, "แผนพัฒนาการเกษตรในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544)."

ตารางที่ 5.2 ค่าตัวทวิคูณของแต่ละส่วนของอุปสงค์ขั้นสุดท้ายที่มีต่อการจ้างงาน

(หน่วย: ร้อยละ)

อุปสงค์ขั้นสุดท้าย	ปี 2518	ปี 2523	ปี 2528	ปี 2533
การอุปโภคบริโภคจากภาคเอกชน	0.2277	0.2271	0.2449	0.2136
การใช้จ่ายของภาครัฐบาล	0.3800	0.3902	0.4018	0.3540
การสะสมทุน	0.1602	0.1738	0.1895	0.1644
ส่วนเปลี่ยนของสินค้าคงเหลือ	0.1340	0.1332	0.1584	0.0976
การส่งออก	0.2053	0.2058	0.2346	0.2090
อุปสงค์รวม	0.2236	0.2263	0.2479	0.2061

ที่มา : จากตารางที่ 19 -22 ภาคผนวก ค

ในภาพรวมของระบบเศรษฐกิจ การใช้จ่ายของภาครัฐบาลมีความสำคัญที่สุดในการก่อให้เกิดรายได้จากการจ้างงานรองลงมาคือการอุปโภคบริโภคจากภาคเอกชนและการส่งออกตามลำดับส่วนการสะสมทุนนั้นก่อให้เกิดการจ้างงานต่ำที่สุด เมื่อพิจารณาถึงแนวโน้มพบว่าการเปลี่ยนแปลงของอุปสงค์รวมในช่วงปี 2518-2528 นั้น ก่อให้เกิดการจ้างงานสูงขึ้นแต่มีแนวโน้มลดลงในปี 2533 แสดงให้เห็นว่าอุปสงค์รวมจะก่อให้เกิดการเน้นใช้แรงงานลดลงในการผลิต โดยมีค่าตัวทวิคูณของอุปสงค์รวมต่อการจ้างงานลดลงจาก 0.2479 ในปี 2528 เป็น 0.2061 ในปี 2533

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5.3 สรุปเฉพาะค่าตัวทวิคูณในแต่ละส่วนของอุปสงค์ขั้นสุดท้ายที่มีต่อการจ้างงานของสาขา
การผลิตการเกษตรที่สำคัญ ปี 2533

(หน่วย : ร้อยละ)

อุปสงค์ขั้นสุดท้าย	C	G	K	IV	Ex	อุปสงค์รวม
สาขาการผลิต						
ข้าวเปลือก	0.002175	0.000256	0.000103	-0.008889	0.002365	0.001316
มันสำปะหลัง	0.000166	0.000126	0.000018	0.006855	0.002562	0.000789
อ้อย	0.001570	0.000164	0.000051	-0.006305	0.002798	0.001195
ยางพารา	0.000098	0.000583	0.000097	0.016770	0.003470	0.001230
ประมงทะเล	0.002790	0.000242	0.000185	0.001476	0.003470	0.002023
เหมืองแร่	0.001684	0.001369	0.003640	-0.004564	0.003009	0.002406
เนื้อสัตว์	0.002502	0.000447	0.000341	0.001977	0.001741	0.001575
ผักผลไม้กระป๋องและแปรรูป	0.000092	0.000014	0.000008	-0.002300	0.001549	0.000356
อาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป	0.000059	0.000004	0.000002	0.000019	0.004645	0.001091
ข้าวสาร	0.002032	0.000142	0.000086	-0.010177	0.002255	0.001198
ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง	0.000077	0.000055	0.000008	0.004505	0.001624	0.000489
น้ำตาล	0.001503	0.000150	0.000048	-0.006044	0.002681	0.001143

ที่มา : จากตารางแสดงผลการคำนวณในภาคผนวก ก

หมายเหตุ C, G, K, IV และ Ex หมายถึง การเปลี่ยนแปลงในแต่ละส่วนของอุปสงค์ขั้นสุดท้าย 1 หน่วย ได้แก่ การอุปโภคบริโภคจากภาคเอกชน การใช้จ่ายของภาครัฐบาล การสะสมทุน ส่วนเปลี่ยนของสินค้าคงเหลือ และการส่งออก

ตารางที่ 5.3 แสดงให้เห็นว่า ในปี 2533 อุปสงค์การส่งออกมีความสำคัญที่สุดในการก่อให้เกิดการจ้างงานในสาขาการผลิตเหล่านี้ เนื่องจากมีสัดส่วนที่สูงที่สุดเมื่อเทียบกับส่วนของอุปสงค์อื่น นั้นหมายความว่า หากอุปสงค์การส่งออกเพิ่มขึ้นจะก่อให้เกิดการจ้างงานในแต่ละสาขาการผลิตสูงขึ้นเมื่อพิจารณาค่าตัวทวิคูณอุปสงค์การส่งออกต่อการจ้างงานโดยเรียงตามลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้คือ สาขาการผลิตอาหารทะเลกระป๋อง ยางพารา ประมงทะเล เหมืองแร่ อ้อย น้ำตาล มันสำปะหลัง ข้าวเปลือก ข้าวสาร เนื้อสัตว์ ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง และผักผลไม้กระป๋อง ตามลำดับ

นอกจากนี้การกำหนดเป้าหมายการขยายตัวของภาคการเกษตรในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 ของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร⁴ ได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์บนทางเลือกที่มีข้อ

⁴ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, "การศึกษาเป้าหมายการพัฒนาการเกษตรในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544)," (เอกสารไม่ตีพิมพ์เผยแพร่)

สมมติฐานแตกต่างกัน ทั้งนี้เพื่อกำหนดนโยบายและมาตรการพัฒนาการเกษตร ทางเลือกดังกล่าวประกอบด้วย 5 ทางเลือกดังนี้คือ

1. ทางเลือกที่เป็นฐานในการวิเคราะห์ (base-line)
2. ทางเลือกในการปรับโครงสร้างการผลิตทางการเกษตร
3. ทางเลือกในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน
4. ทางเลือกในการผลิตให้เพียงพอกับความต้องการในประเทศ
5. ทางเลือกในการรักษาปริมาณการส่งออกในระดับที่น่าจะเป็นไปได้

ซึ่งทั้ง 5 ทางเลือกนี้ได้ผลการวิเคราะห์อัตราการขยายตัวในแต่ละสาขาการผลิตที่แตกต่างกันออกไป ในแผนพัฒนาการเกษตรได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันกับต่างประเทศได้ ดังนั้นจึงนำเป้าหมายของทางเลือกในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันมาใช้เป็นตัวเปรียบเทียบกับผลการวิเคราะห์ที่ได้จากการพยากรณ์ ทั้งนี้จะทำการเปรียบเทียบเฉพาะสาขาการผลิตข้าวเปลือกเท่านั้น เพราะมีค่าตลาดเคลื่อนจากการพยากรณ์น้อยที่สุด โดยทางเลือกในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันได้กำหนดสินค้าที่จะดำเนินการให้มีการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง ถั่วเหลือง มะพร้าว ข้าวโพด ปร่าธม น้ำมัน พืชผักผลไม้ โคนมและน้ำนมดิบ ประมง และสินค้าแปรรูปทางการเกษตร

ตารางที่ 5.4 การเปรียบเทียบเป้าหมายปริมาณผลผลิตกับผลผลิตจากการวิเคราะห์ของการเพาะปลูกข้าว

ปี	พื้นที่เพาะปลูก (พันไร่)	เป้าหมาย		การวิเคราะห์	
		ปริมาณผลผลิต (พันตัน)	ผลผลิตต่อไร่ (กิโลกรัม/ไร่)	ปริมาณผลผลิต (พันตัน)	ผลผลิตต่อไร่ (กิโลกรัม/ไร่)
2540	58,400	20,910	358	19,666	337
2541	58,300	21,428	368	20,158	346
2542	58,200	21,944	377	20,758	357
2543	58,100	22,458	387	21,412	369
2544	58,000	23,000	397	22,146	382

ที่มา : การศึกษาเป้าหมายการพัฒนาการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

หมายเหตุ : 1. ปริมาณเป้าหมายผลผลิตและเนื้อที่เพาะปลูกของสาขาการผลิตข้าวเปลือก หมายถึง ข้าวนาปรังรวมกับข้าวนาปี

2. ปริมาณผลผลิตต่อไร่คำนวณจากปริมาณผลผลิตต่อพื้นที่เพาะปลูก ทั้งนี้เป็นเพราะประมาณการเนื้อที่ที่เก็บเกี่ยวไม่ได้

ตารางที่ 5.4 แสดงให้เห็นว่า เมื่ออัตราการขยายตัวของปริมาณผลผลิตข้าวเปลือกตามโครงสร้างตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิตกับปริมาณผลผลิตที่ได้กำหนดเป้าหมายไว้ พบว่า มีอัตราที่ต่ำกว่าเป้าหมายเล็กน้อย ทั้งนี้หากจะบรรลุเป้าหมายในการผลิตจะต้องมีการเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต โดยเน้นให้มีการส่งเสริมวิจัยพัฒนาพันธุ์ข้าว เพื่อให้ได้ข้าวพันธุ์ใหม่เป็นต้น นอกจากนี้ หากสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการเก็บเกี่ยวและกิจกรรมหลังเก็บเกี่ยวจากพื้นที่เพาะปลูกให้สูงขึ้นก็จะเป็นการลดความสูญเสียลง ทำให้ปริมาณผลผลิตต่อไร่สูงขึ้นด้วย

5.2 ยุทธศาสตร์การพัฒนากษेत्र

ในแผนพัฒนากษेत्रได้กำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนาไว้หลายด้าน ในที่นี้จะวิเคราะห์เฉพาะด้านความสามารถในการแข่งขัน ซึ่งมีแนวนโยบายหลายประการ ได้แก่ การปรับโครงสร้างระบบการผลิตการเกษตรโดยมีการปรับเปลี่ยนการผลิตสินค้าเกษตรจากชนิดหนึ่งไปสู่อีกชนิดหนึ่งที่ให้ผลตอบแทนสูงกว่า มีความเหมาะสมกับพื้นที่และสอดคล้องกับความต้องการของตลาด นโยบายการเพิ่มประสิทธิภาพและลดต้นทุนการผลิตโดยมีการจัดแหล่งน้ำเพิ่มขึ้น การสนับสนุนปัจจัยการผลิต พันธุ์พืชพันธุ์สัตว์ การวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีทางการเกษตร และการลดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ รวมทั้ง นโยบายการกำหนดมาตรฐานและปรับปรุงคุณภาพสินค้าเกษตร เป็นต้น

นอกเหนือจากที่กล่าวข้างต้นแล้ว ในการศึกษาครั้งนี้ในด้านผลความเชื่อมโยงระหว่างกันของสาขาการผลิตต่างๆ ในภาคเกษตร ซึ่งสามารถนำมาพิจารณาเพื่อเลือกกลยุทธ์ว่าสาขาการผลิตใดมีผลกระทบต่อเนื่องสูง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5.5 สรุปเฉพาะสาขาการผลิตที่มีค่าดัชนีเชื่อมโยงไปข้างหลังและดัชนีเชื่อมโยงไปข้างหน้าสูงในปี 2533

สาขาการผลิต	ค่าดัชนีเชื่อมโยงไปข้างหลัง	ค่าดัชนีเชื่อมโยงไปข้างหน้า
ปศุสัตว์	1.1635	1.1356
สัตว์ปีก	1.3759	0.8931
เนื้อสัตว์	1.5340	1.0854
น้ำมันมะพร้าว	1.1807	0.8022
ข้าวสาร	1.2795	1.2293
ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง	1.4691	0.9734
แป้ง ขนมัน	1.1107	0.8061
น้ำตาล	1.1703	0.8485
อาหารสัตว์	1.2322	1.5174

ที่มา : จากตารางที่ 23 และ 24 ภาคผนวก ค

ทั้งนี้หากนำผลการวิเคราะห์มาอธิบายว่าสาขาการผลิตใดควรเน้นให้มีการส่งเสริมและพัฒนาเนื่องจากมีผลกระทบต่อเนื่องทั้งด้านหน้าและด้านหลังสูง และโครงสร้างการผลิตการเกษตรไม่เปลี่ยนแปลงไปจากปี 2533 มากนัก สาขาการผลิตเหล่านี้ได้แก่ สาขาการผลิตปศุสัตว์ สัตว์ปีก เนื้อสัตว์ น้ำมันมะพร้าว ข้าวสาร ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง แป้ง ขนมัน น้ำตาล และอาหารสัตว์ (ดูกราฟหน้า 49) สำหรับสาขาการผลิตด้านปศุสัตว์นั้น ได้รับการส่งเสริมจากนโยบายการปรับโครงสร้างตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 เป็นต้นมา จนมาถึงในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 ได้มีการกำหนดให้สาขาการผลิตปศุสัตว์มีอัตราการขยายตัวร้อยละ 2.8 ต่อปีโดยเน้นให้มีการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อและโคนมเพิ่มมากขึ้น หากพิจารณาผลกระทบต่อเนื่องด้านหลังแล้ว สาขาการผลิตปศุสัตว์มีค่าดัชนีเชื่อมโยงไปข้างหลังเท่ากับ 1.1635 ก็จะก่อให้เกิดความต้องการผลผลิตจากสาขาการผลิตที่เป็นปัจจัยการผลิตชั้นกลางสูงขึ้น ได้แก่ ข้าวโพดและอาหารสัตว์ เป็นต้น ส่วนผลกระทบข้างหน้าจะก่อให้เกิดการผลิตผลิตภัณฑ์นมและน้ำมันสัตว์สูงขึ้น ส่วนสาขาการผลิตน้ำมันมะพร้าว ข้าวสาร ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง แป้ง ขนมัน น้ำตาล เป็นกลุ่มสาขาการผลิตแปรรูปที่มีค่าผลกระทบต่อเนื่องด้านหน้าและด้านหลังสูง ทั้งนี้จะไปกระตุ้นสาขาการผลิต การทำสวนมะพร้าว ข้าวเปลือก มันสำปะหลัง ข้าวโพด ข้าวฟ่างและข้าวสาลี อ้อย และสาขาการผลิตอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องให้มีผลผลิตสูงขึ้น และด้านผลกระทบต่อเนื่องด้านหน้า สาขาการผลิตเหล่านี้ก็จะกลายเป็นปัจจัยการผลิตของสาขาการผลิตอุตสาหกรรม การเกษตรและอุตสาหกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องสูงขึ้น กล่าวโดยสรุป สาขาการผลิตประเภทพืชหลักที่สำคัญและปศุสัตว์ยังคงจัดเป็นสาขาการผลิตที่มีความสำคัญในการพัฒนาการเกษตร

**ตารางที่ 5.6 ค่าตัวทวีคูณในแต่ละส่วนประกอบของอุปสงค์ขั้นสุดท้ายที่มีต่อผลผลิต
ของปี 2533**

สาขาการผลิต	C	G	K	IV	Ex	อุปสงค์รวม
เนื้อกระป๋อง	0.003040	0.000027	0.000004	0.000003	0.000441	0.001338
ผักผลไม้กระป๋อง	0.000995	0.000150	0.000088	- 0.024971	0.016825	0.003863
อาหารทะเลกระป๋อง	0.001015	0.000068	0.000039	0.000333	0.079565	0.018694
ผลิตภัณฑ์ไม้	0.017939	0.003835	0.043359	- 0.094233	0.022363	0.023178
เนื้อกระดาด	0.014891	0.017667	0.006091	- 0.019919	0.019919	0.013301

ที่มา : จากตารางที่ 15-18 ภาคผนวก ค

หมายเหตุ C, G, K, IV และ Ex หมายถึง การเปลี่ยนแปลงในแต่ละส่วนของอุปสงค์ขั้นสุดท้าย 1 หน่วย ได้แก่ การอุปโภคบริโภคจากภาคเอกชน การใช้จ่ายของภาครัฐบาล การสะสมทุน ส่วนเปลี่ยนแปลงของสินค้าคงเหลือ และการส่งออก

**ตารางที่ 5.7 ค่าตัวทวีคูณในแต่ละส่วนประกอบของอุปสงค์ขั้นสุดท้ายที่มีต่อการจ้างงานของปี
2533**

สาขาการผลิต	C	G	K	IV	Ex	อุปสงค์รวม
เนื้อกระป๋อง	0.000342	0.000003	0.000000	0.000000	0.000050	0.000150
ผักผลไม้กระป๋อง	0.000092	0.000014	0.000008	- 0.002300	0.001549	0.000356
อาหารทะเลกระป๋อง	0.000059	0.000004	0.000002	0.000019	0.004645	0.001091
ผลิตภัณฑ์ไม้	0.002455	0.000525	0.005934	- 0.012896	0.003060	0.003172
เนื้อกระดาด	0.001328	0.001576	0.000543	- 0.001032	0.001777	0.001186

ที่มา : จากตารางที่ 19-22 ภาคผนวก ค

หมายเหตุ C, G, K, IV และ Ex หมายถึง การเปลี่ยนแปลงในแต่ละส่วนของอุปสงค์ขั้นสุดท้าย 1 หน่วย ได้แก่ การอุปโภคบริโภคจากภาคเอกชน การใช้จ่ายของภาครัฐบาล การสะสมทุน ส่วนเปลี่ยนแปลงของสินค้าคงเหลือ และการส่งออก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5.8 ผลกระทบด้านหลังและด้านหน้าของสาขาการผลิตอุตสาหกรรมการเกษตรที่สำคัญในปี 2533

สาขาการผลิต	ค่าดัชนีเชื่อมโยงไปข้างหลัง	ค่าดัชนีเชื่อมโยงไปข้างหน้า
เนื้อกระป๋อง	1.4186	0.6249
ผักผลไม้กระป๋อง	1.1374	0.6280
อาหารทะเลกระป๋อง	1.0506	0.6767
ผลิตภัณฑ์ไม้	0.9869	0.9120
เยื่อกระดาษ	1.0028	1.1745

ที่มา : จากตารางที่ 23 และ 24 ภาคผนวก ค

จากโครงสร้างการผลิตการเกษตร สามารถสรุปสาขาการผลิตอุตสาหกรรมการเกษตรที่สำคัญไว้ในตารางที่ 5.6 5.7 และ 5.8 ได้แก่ สาขาการผลิตเนื้อกระป๋อง ผักผลไม้กระป๋อง อาหารทะเลกระป๋อง ผลิตภัณฑ์ไม้ และเยื่อกระดาษ ทั้งนี้พิจารณาจากค่าตัวทวีคูณที่มีต่อผลผลิตและการจ้างงานพบว่า อุปสงค์การส่งออกมีความสำคัญที่สุด ยกเว้นเพียงสาขาการผลิตเนื้อกระป๋อง ค่าตัวทวีคูณของอุปสงค์การอุปโภคบริโภคจากภาคเอกชนมีสัดส่วนที่สูงที่สุด หากพิจารณาเฉพาะค่าตัวทวีคูณของอุปสงค์การส่งออกที่มีต่อผลผลิตและการจ้างงานเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ สาขาการผลิตอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป ผลิตภัณฑ์ไม้ ผักผลไม้กระป๋องและแปรรูป เยื่อกระดาษ และเนื้อกระป๋อง ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาค่าดัชนีเชื่อมโยงไปข้างหลังของสาขาการผลิตเนื้อกระป๋อง ผักผลไม้กระป๋อง และอาหารทะเลกระป๋องจะมีค่าสูง ในขณะที่มีค่าดัชนีเชื่อมโยงไปข้างหน้าต่ำ ทั้งนี้เป็นเพราะสาขาการผลิตเหล่านี้เป็นอุตสาหกรรมการแปรรูปจากสินค้าขั้นปฐม ได้แก่ พืชผักผลไม้ ปศุสัตว์ และสินค้าประมง หากสาขาการผลิตแปรรูปการเกษตรเหล่านี้มีการขยายการผลิตให้สูงขึ้น ก็จะเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับสาขาการผลิตขั้นปฐมและเป็นการเก็บรักษาสินค้าเกษตรไม่ให้น่าเสียอีกด้วย ทั้งนี้สาขาการผลิตเหล่านี้จึงควรได้รับการส่งเสริมต่อไปจากสาขาการผลิตพืชหลักที่สำคัญและการปศุสัตว์ ทั้งนี้ก็จะเป็นการสอดคล้องกับแผนพัฒนาการเกษตรที่สนับสนุนให้มีการแปรรูปสินค้าเกษตร โดยมีมาตรการหลายอย่างที่เกี่ยวของ ได้แก่ การจัดให้มีการตั้งเขตการผลิตสินค้าวัตถุดิบสำหรับอุตสาหกรรมการเกษตร เป็นต้น

5.3 ผลกระทบต่อสาขาการผลิตอื่นของสาขาการผลิตที่มีความได้เปรียบจากการเปิดเสรีการค้าการเกษตร

ในการศึกษาครั้งนี้ได้ทำการวิเคราะห์โครงสร้างการผลิตและการส่งออกสาขาการผลิต การเกษตรและอุตสาหกรรมที่สำคัญ อันประกอบไปด้วยสาขาการผลิตผักผลไม้กระป๋อง อาหารทะเลกระป๋อง ข้าวสาร ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง น้ำตาลและยางแผ่นดิบรมควัน ซึ่งหากวิเคราะห์ แนวโน้มตั้งแต่ปี 2538 ที่ประเทศไทยต้องยอมรับตามข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยพิกัดภาษีศุลกากร และการค้า (GATT) โดยเริ่มมีการเปิดตลาดสินค้าเกษตร 23 รายการ จากผลดังกล่าวย่อมมีผลกระทบต่อสินค้าเกษตรของไทยทั้งในด้านบวกและลบ กล่าวคือ การมีความได้เปรียบและเสียเปรียบของสินค้าเกษตรไทยต่อประเทศคู่แข่งในในตลาดโลก อย่างไรก็ตาม กลุ่มสินค้าเกษตรที่ประเทศไทยมีศักยภาพเหนือกว่าประเทศคู่แข่ง⁵ และมีโอกาสขยายสู่ทางการส่งออกเพิ่มสูงขึ้น ได้แก่ ข้าว น้ำตาล มันสำปะหลัง ข้าวโพด ถั่วเขียว ถั่วลิสง และไก่เนื้อ ส่วนสาขาการผลิต ผักผลไม้กระป๋อง อาหารทะเลกระป๋อง และยางแผ่นดิบรมควัน เป็นสาขาการผลิตการเกษตรแปรรูปที่ไม่ได้รับผลกระทบ ทั้งนี้หากเราแยกวิเคราะห์รายสาขาการผลิตเฉพาะ ข้าวสาร น้ำตาล และผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง ว่ามีผลกระทบกับสาขาการผลิตอื่นที่เกี่ยวข้องอย่างไรภายในโครงสร้างการผลิตของตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิตในช่วงปี 2538-2544 ดังนี้คือ

1. ข้าวสาร

การวิเคราะห์อัตราการขยายตัวการส่งออกของสาขาการผลิตข้าวสารในปี 2538 และ 2539 พบว่าเท่ากับ ร้อยละ 24.1 และ ร้อยละ 12.2 ตามลำดับ อัตราการขยายตัวการอุปโภค

จากผลการวิจัยของกองวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร การเปิดตลาดสินค้าเกษตรจะมีผลต่อสินค้าเกษตรแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้คือ

1. กลุ่มสินค้าที่ได้เปรียบเป็นสินค้าที่ผลิตด้วยต้นทุนการผลิตต่ำกว่าหรือเท่ากับประเทศคู่แข่ง ได้แก่ ข้าว ข้าวโพด
2. กลุ่มสินค้าที่ไม่ได้รับผลกระทบเป็นสินค้าที่มีความจำเป็นต้องนำเข้าเพราะผลิตเองไม่ได้หรือเป็นสินค้าที่เปิดตลาดนำเข้าแล้วแต่อัตราภาษีในโควตาสามารถคุ้มครองผู้ผลิตภายในได้ สินค้าดังกล่าวได้แก่ พริกไทย เมล็ดกาแฟดิบ ลำไยแห้ง เมล็ดพันธุ์หอมหัวใหญ่ น้ำมันดิบ และนมพร้อมดื่ม
3. กลุ่มสินค้าที่เสียเปรียบ เป็นสินค้าที่ผลิตด้วยต้นทุนการผลิตที่สูงกว่าประเทศคู่แข่งและมีการใช้มาตรการต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือการผลิต แต่เมื่อเปิดตลาดตามพันธกรณีแล้ว อัตราภาษีในโควตาไม่สามารถคุ้มครองผู้ผลิตภายในประเทศ รวมทั้งเปิดโอกาสให้มีการนำเข้าเพื่อทดแทนการผลิตภายใน สินค้ากลุ่มนี้ ได้แก่ น้ำมันปาล์ม กากถั่วเหลือง น้ำมันถั่วเหลือง มะพร้าวผล เนื้อมะพร้าวแห้ง น้ำมัน มะพร้าว กาแฟสำเร็จรูป ชา หอมหัวใหญ่ กระเทียม มันฝรั่ง เส้นไหมดิบและทางนมผง

⁵ กองวิชาการสำนักวิชาการและวางแผน, "ข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยพิกัดภาษีศุลกากรและการค้ามีผลกระทบต่อสินค้าเกษตรไทยอย่างไร," มีนาคม 2537.

บริโภคจากภาคเอกชนเท่ากับร้อยละ 7.58 และ 6.76 ส่วนในปี 2540-2544 ได้ประมาณการในการวิเคราะห์ กล่าวคือ อัตราการขยายตัวของการส่งออกร้อยละ 10 การอุปโภคบริโภคจากภาคเอกชนเฉลี่ยร้อยละ 6.76 นั้น แสดงผลการวิเคราะห์ในตารางที่ 5.9

ตารางที่ 5.9 อัตราการขยายตัวของมูลค่าผลผลิตในสาขาการผลิตข้าวสารและสาขาการผลิตอื่นที่เกี่ยวข้องในช่วงปี 2538-2544

สาขาการผลิต/ปี	ค่าจริง		ค่าพยากรณ์					เฉลี่ยปี 40-44
	2538	2539	2540	2541	2542	2543	2544	
ข้าวสาร	12.90	8.32	7.52	7.59	7.67	7.74	7.81	7.67
ผลผลิตต่อเนื่อง								
ข้าวเปลือก	12.52	8.11	7.34	7.42	7.51	7.59	7.67	7.51
การบริการการเกษตร	4.90	3.40	3.22	3.39	3.56	3.73	3.91	3.56
ปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืช	3.82	2.68	2.56	2.71	2.86	3.03	3.19	2.86

ที่มา : จากผลการวิเคราะห์คำนวณ ณ ราคาปัจจุบัน

ตารางที่ 5.9 แสดงว่ามูลค่าผลผลิตสาขาการผลิตข้าวสารเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยในช่วงปี 2540-2544 เท่ากับร้อยละ 7.67 โดยมีผลกระทบต่อสาขาการผลิตอื่นที่เกี่ยวข้องคือ ข้าวเปลือก ขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 7.51 การบริการการเกษตรขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 3.56 ปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืชขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 2.86 ดังนั้นแนวโน้มอัตราการขยายตัวการส่งออกของข้าวสารที่ประมาณการไว้ร้อยละ 10 อาจเป็นผลทำให้อัตราการขยายตัวของสาขาการผลิตข้าวเปลือกที่วัดจากมูลค่าเพิ่มมีอัตราการขยายตัวเท่ากับร้อยละ 2.86 ซึ่งสูงกว่าเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 ร้อยละ 1.42 ได้ (ดูตารางที่ 5.1)

2. น้ำตาล

น้ำตาลจัดเป็นสาขาการผลิตหนึ่งที่จะได้รับประโยชน์จากพันธะข้อตกลงของแอกต์ ทั้งนี้เพราะเป็นสินค้าเกษตรที่ไทยให้การอุดหนุนการผลิตและการค้าต่ำกว่าประเทศผู้ผลิตและส่งออกรายอื่น เช่น สหรัฐอเมริกา ประเทศมยุโรป ญี่ปุ่น และออสเตรเลีย^๑ แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการแข่งขันที่มีอยู่เต็มแล้ว

^๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑

การวิเคราะห์พบว่าอัตราการขยายตัวการส่งออกของสาขาการผลิตน้ำตาลในปี 2538 และ 2539 เท่ากับร้อยละ 67.2 และ 10.4 ตามลำดับ อัตราการขยายตัวการอุปโภคบริโภค จากภาคเอกชน 8.61 และ 10.09 ส่วนในปี 2540-2544 ได้ประมาณการอัตราการขยายตัว การส่งออกร้อยละ 9 การอุปโภคบริโภคจากภาคเอกชนเฉลี่ยร้อยละ 10.09 ดังแสดงผล การวิเคราะห์ในตารางที่ 5.10

ตารางที่ 5.10 อัตราการขยายตัวของมูลค่าผลผลิตในสาขาการผลิตน้ำตาลและสาขาการผลิตอื่นที่ เกี่ยวข้องในช่วงปี 2538-2544

(หน่วย: ร้อยละ)

สาขาการผลิต/ปี	ค่าจริง		ค่าพยากรณ์					
	2538	2539	2540	2541	2542	2543	2544	เฉลี่ยปี 40-44
น้ำตาล	29.90	8.77	8.18	8.27	8.37	8.45	8.53	8.36
ผลผลิตต่อเนื่อง								
อ้อย	29.86	8.76	8.17	8.27	8.36	8.45	8.53	8.36
มะพร้าว	4.44	1.62	1.61	1.74	1.87	2.01	2.16	1.88
การบริการการเกษตร	5.22	1.89	1.88	2.02	2.17	2.32	2.49	2.18
ปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืช	2.64	0.98	0.98	1.07	1.16	1.25	1.35	1.16

ที่มา : จากผลการวิเคราะห์กำหนด ณ ราคามัจจุบัน

ตารางที่ 5.10 แสดงมูลค่าผลผลิตสาขาการผลิตน้ำตาลที่เพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยในช่วงปี 2540-2544 เท่ากับร้อยละ 8.36 อ้อยขยายตัวร้อยละ 8.36 ทั้งนี้ผลผลิตอ้อยส่วนใหญ่จะถูก ป้อนเข้าโรงงาน ขณะเดียวกันทำให้สาขาการผลิตมะพร้าวขยายตัวร้อยละ 1.88 บริการการ เกษตรขยายตัวร้อยละ 2.18 และปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืชขยายตัวร้อยละ 1.16 ดังนั้นแนวโน้ม อัตราการขยายตัวการส่งออกของน้ำตาลที่ได้ประมาณการไว้ร้อยละ 9 อาจเป็นผลทำให้อัตรา การขยายตัวของสาขาการผลิตอ้อยวัดจากมูลค่าเพิ่มมีอัตราการขยายตัวเท่ากับ 3.67 ซึ่งใกล้เคียงกับเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ที่กำหนดไว้ร้อยละ 3.45 ได้ (ดูตารางที่ 5.1)

3. ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง

ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังเป็นสาขาการผลิตหนึ่งที่น่าจะได้รับผลประโยชน์จากข้อตกลง ของแอกต์ ทั้งนี้เพราะประเทศผู้ผลิตธัญพืชโดยเฉพาะประชาคมยุโรปต้องลดการอุดหนุนภายใน

ทำให้ปริมาณการผลิตรัฐพืชลดลง ถ้าอุปสงค์ไม่เปลี่ยนแปลงจะส่งผลให้ราคาสูงขึ้น กอปรกับความต้องการแปรรูปมันสำปะหลังในรูปอาหารของคนมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น⁷ การวิเคราะห์อัตราขยายตัวการส่งออกของสาขาการผลิตผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังในปี 2538 และ 2539 พบว่ามีอัตราการขยายตัวเท่ากับร้อยละ -2.8 และ 14.7 ตามลำดับ โดยในปี 2538 การส่งออกของผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังลดลง⁸ เนื่องจากจากผลผลิตมันสำปะหลังที่ออกสู่ตลาดลดลงมาก ทำให้เกิดภาวะอุปทานมันสำปะหลังตึงตัว ส่งผลให้ราคาผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังส่งออกสูงขึ้นมากถึงร้อยละ 33.7 แต่ทั้งนี้ไม่ได้เป็นไปตามที่คาดการณ์ไว้เดิม เนื่องจากผู้นำเข้าในสหภาพยุโรปหันไปใช้รัฐพืชที่ผลิตได้เองทดแทนเพิ่มขึ้น แทนการนำเข้าผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังของไทย

ตารางที่ 5.11 อัตราการขยายตัวของมูลค่าผลผลิตในสาขาการผลิตผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังและสาขาการผลิตอื่นที่เกี่ยวข้อง ในช่วงปี 2538-2544

(หน่วย : ร้อยละ)

สาขาการผลิต/ปี	ค่าจริง		ค่าพยากรณ์					เฉลี่ยปี 40-44
	2538	2539	2540	2541	2542	2543	2544	
ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง	-2.64	13.83	10.81	9.91	9.96	10.00	10.03	10.14
ผลผลิตต่อเนื่อง								
มันสำปะหลัง	-2.52	13.18	10.36	9.54	9.61	9.68	9.75	9.79
การบริการการเกษตร	-0.51	2.61	2.26	2.25	2.43	2.62	2.82	2.48
ปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืช	-0.14	0.74	0.65	0.66	0.72	0.79	0.87	0.74

ที่มา : จากผลการวิเคราะห์คำนวณ ณ ราคาปัจจุบัน

ตารางที่ 5.11 แสดงมูลค่าผลผลิตสาขาการผลิตผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังที่เพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยในช่วงปี 2540-2544 เท่ากับร้อยละ 10.14 โดยจะส่งผลให้การผลิตมันสำปะหลังขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 9.79 การบริการการเกษตรขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 2.48 และปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืชขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 0.74 ดังนั้นแนวโน้มอัตราการขยายตัวการส่งออกของผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังที่ประมาณการไว้ร้อยละ 9 อาจเป็นผลทำให้อัตราการขยายตัวของสาขาการผลิตมันสำปะหลังวัดจากมูลค่าเพิ่มมีอัตราการขยายตัวเท่ากับ 5.04 ซึ่งสูงกว่าเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ที่กำหนดไว้ร้อยละ 4.38 ได้ (ดูตารางที่ 5.1)

⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 10

⁸ ธนาคารแห่งประเทศไทย, หน่วยการเกษตร, "ภาวะสินค้าเกษตรที่สำคัญในรอบปี 2538."

กล่าวโดยสรุปแล้ว การประเมินเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์กับแผนพัฒนาการเกษตร มีประเด็นดังต่อไปนี้

1. การขยายตัวของสาขาการเกษตรที่สำคัญมีแนวโน้มสอดคล้องกับเป้าหมาย ยกเว้นเพียงสาขาประมง มีแนวโน้มอัตราการขยายตัวไม่สูงเท่ากับเป้าหมาย

2. การเลือกกลยุทธ์การพัฒนาการเกษตรโดยพิจารณาสาขาการผลิตการเกษตรที่มีผลกระทบต่อเบื้องต้นและค้ำหลังสูง ซึ่งสาขาการผลิตส่วนใหญ่จัดอยู่ในหมวดพืชหลักที่สำคัญ และปศุสัตว์ ได้แก่ สาขาการผลิตข้าวสาร ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง แป้งขนมปัง น้ำตาล การปศุสัตว์ สัตว์ปีก และเนื้อสัตว์ จะเห็นว่าสาขาการผลิตเหล่านี้ส่วนใหญ่จะอยู่สาขาการผลิตการเกษตรที่มีการแปรรูปหรือมีการใช้ปัจจัยการผลิตชั้นกลางจากสาขาการผลิตขั้นปฐม ซึ่งความสัมพันธ์ดังกล่าวจะแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างกัน และจากผลดังกล่าวทำให้สาขาการผลิตเหล่านี้มีแนวโน้มอัตราการขยายตัวสูงขึ้น

3. ผลกระทบจากการเปิดเสรีการค้าภายใต้ GATT / WTO ทำให้สาขาการผลิตข้าวสาร น้ำตาล และผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง ซึ่งเป็นสินค้าที่ไทยเรามีความได้เปรียบ โดยหากสามารถขยายการส่งออกให้เพิ่มสูงขึ้นได้ ก็จะส่งผลดีที่จะก่อให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างกันของสาขาการผลิตอื่นที่เกี่ยวข้อง และสามารถส่งผลให้สาขาการเกษตรที่สำคัญได้แก่ ข้าว อ้อย และมันสำปะหลัง บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาการเกษตรอีกด้วย โดยในการวิเคราะห์ครั้งนี้ไม่ได้มีการวิเคราะห์ในรายสินค้าที่เสียเปรียบจากการเปิดเสรีการเกษตร

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย